

Hetven éve történt

Heinek Ottó, a Magyarországi Németek Országos Önkormányzata elnökének beszéde

Tisztelt Emlékkonferencia, kedves Jelenlévők!

Nagyon sok minden elhangzott ma már ezen a rendezvényen, úgyhogy így a vége felé, utolsó megszólalóként elég nehéz újat mondani. De nehéz szólni azért is, mert – ahogy így körülnézek a teremben – nagyon sokan érintettként vannak, vagyunk jelen. Alig akad ugyanis olyan magyarországi német család, amely ne lenne érintett a málenkij robot, az elűzetés, a jogfosztások által: Szüleink, nagyszüleink, rokonaink közvetlen elszenvedői és áldozatai voltak a fajelméleten alapuló kollektív büntetéseknek, mi, a késői utódok pedig tudatosan vagy tudat alatt hordozzuk magunkban a traumát.

Mert igenis hordozzuk: Akkor, amikor társaságban, a nyilvánosság előtt magyarra váltunk vagy már eleve magyarul szólalunk meg. Akkor, amikor a népszámlálási kérdőív felett azon gondolkodunk, hogy merjünk-e ikszet tenni a „német” rovatba és, hogy a biztonság kedvéért ne húzzuk-e be a „magyar”-t is. Akkor, amikor a választási regisztráció zajlik. Mert ugye sose lehet tudni...!

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Nem szabadultunk meg még a történelmi traumáktól. Az ilyen emléknapi megemlékezések, konferenciák nyilván segítenek. Meg az őszinte beszéd, a történetek kendőzetlen feltárása, a felelőségek tisztázása. Csak így, az áldozatok emlékének tiszteletével, a múlttal való kíméletlen és előítéletektől, elfogultságoktól mentes szembenézéssel van esélyünk egy őszinte emlékezetkultúra és erős identitás kialakítására.

Van azonban, ami nem segít, sőt árt, mert elbizonytalanít: Az elmúlt hetekben zajlott megemlékezéseken számos szép és felemelő gondolatot hallhatunk vezető politikusoktól a magyarországi német-ség országépítő szerepéről, jelentőségéről hazánk polgárosodásában. És valóban: mi a sajátunknak, otthonunknak, hazánkunknak vallottuk és valljuk Magyarországot. De azt nem egészen értjük, ha úgy emlegetnek bennünket, mint akik kizárólag kettős identitásúak, sőt „németajkú magyarok.” Egy ember, egy közösség identitása rendkívül intim, ugyanakkor bonyolult, összetett, számos körülmény által befo-

lyásolt és ezért változó dolog! Bízunk rá az egyénre, a családra, a kisebb és nagyobb közösségekre, hogy hogyan határozzák meg a maguk identitását és ne próbáljunk kliséket rájuk kényszeríteni. Főleg olyanokat ne, amelyek – akarva, akaratlanul – asszimilációs elvárást sugallnak. Gondoljanak bele: Milyen abszurdan hangzana, ha mondjuk a felvidéki magyarokat „magyar ajkú szlovákoknak” neveznénk!

Hogy mi köze mindennek a konferencia témájához és az emléknaphoz? Hát annyi bizonyosan, hogy nem azért vitték málenkij robotra lányok, fiatal asszonyok és férfiak ezreit, mert „németajkú magyarok” voltak.

Ez az egyik gondolat, amit meg szerettem volna osztani önökkel. A másik: Ma, amikor a sztálini kommunista diktatúra málenkij robotra, azaz szovjetunióbeli kényszermunkára hurcolt áldozataira emlékezünk, ne feledjük, hogy akadtak a háború végi zűrzavart kihasználó gazemberek, akik rendkívüli találékonysággal és gyorsasággal voltak képesek idehaza is internálótáborokat létrehozni. Pontosan két hónap múlva, április 25-én lesz 70 éve, hogy a talán leghírhedtebb ilyen figura, Bodor György, a bukovinai székelyek Völgységben történő letelepítését előkészítendő megérkezett Bonyhádra, önhatalmúlag kinevezte magát kormánybiztosnak és – a végrehajtó szervek, főleg pedig a rendőrség hathatós támogatásával – néhány hét leforgása alatt 4360 családot, mintegy 20 000 embert dobott ki a házából, fosztott meg a vagyonától. A leghírhedtebb internálólé hely a lengyeli Apponyi-kastély volt, amelyről Bo-

Heinek Ottó, a Magyarországi Németek Országos Önkormányzata elnökének beszéde a „Trauma és tabu – málenkij robot 1944/45 – 2014/15” című emlékkonferencián (Országház, 2015. február 25.)

dor később maga azt írta, hogy „koncentrációs tábornak neveztük ki”.

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Azért is emlékeztem a közelgő évfordulóra, mert úgy gondolom, a kutatásnak a málenkij robot feldolgozása mellett e belső internálások feltárásában is van még feladata bőven. És van feladatunk nekünk is: A szembenézés, az emlékezés, a figyelmeztetés, a még köztünk élők megbecsülése.

Tegye a dolgát mindenki a maga helyén és lehetőségei szerint!

Köszönöm, hogy meghallgattak!

A képek az Országház felsőházi termében készültek, a virágátadáson a málenkij robot néhány ma még élő áldozata.

A megemlékezésen a rátkai Schwarzwald Egyesület adott műsort.

Árvay Attila felvételei